

Априн 10 жилийн ой

АТРААС ТӨРСӨН АРДЫН ДЕПУТАТ

(Найруулал)

Атрын дуудлага 1961 оны хавар цуг хөдлийн өнгөт отоггүй бүртгэл ч үүгүй эцэж, нар эц дээрээ хүчтэй эвсэн тэнийн сайхан өдөр.

МХЗЭ-ийн Төв Хороон үүсгэлт голын хушастай үс тэнгийн залуучууд цугларч энэ төрийг хүрнэлдэн хөгжилдэх нь гудамж талбайгаар явах хүмүүсийн аялалд тална Ниймийн уралдаг залуучууд илгээлтээр атарт очиж ажиллахаар самалда өгсөн тэлэргийн дунд нэмж нуруутай, дэмжлэг бүтэй, сонгохотой бор царайтай залуу байлаа.

Энэ бол найруулалын маань баатар Гончигжавын Алтанхүү билээ. Өмссөн хушас гэрлэвч хушан суусан хөвөнцөр цамц, за хогшил гэрлэвч нийжиг цойсонгоо гэрлэвч чөмөөдөн өөр юмгүй. Нийм маань шиг цэцэглэн явах 19 настай тракторч, комбайнч энэ залуу бие даан амьдрах их замдаа орж, атрыг зорио.

Араараа номин ногоон ой модоор өвч бүрхэгдсэн Сонин хангай уудал уудам Сонин хангай гэр, майхан өнгө ал гаран харганадаа.

Хааша л харвал нүдний хараа шуцам нэийсэн их тал хүрэнгэн, няхаа ногооны өнгөтэй хосолж нэгэн бие шатрын буудалд шиг аялгана.

Энэ тэнгүг тракторын тачагнасан дуг сонсогдож, тэргээ талд тоос талуулан явах харганадаа.

Хэсэг гэр, майхны зүүн талд хоо шинэ техникүүд эвнээ хүрэхэд мэт эгнээгээ. Атрадча ирлээ! г гэж шуугиан дэлхэн төлхөн ч о м комбайнча өмссөн залуучууд цугларч, шинэ ирсэн атираггүй утгаж авлаа. Тэдний "сууг" гэр маяхын бэлэн ажээ.

Тав зурган хунгай дунд нэг майхан зааг өгч юмныг нь хамгааж оруулав.

... Сагийн аж ахуйн зурга, Алтанхүүа ДТ-54 трактор хүлээлгэн өгсөдөө; Монгол хүн ногоон аж хайрлагд билээ.

Яг түүн шиг өөрийм сөг залуу шүү.

Магадгүй энэ-техник, атрын талбай, хоёрдоо ирээдүйн сайн сайхан бүхэн чинь цэцэглэж, алдэр нэр чинь түмнээ түгээж болох юм шүү! гэж хэлээ гарын нь чанга итгэв. Алтанхүүийн сэггэлд харгын хэлсэн үг нэг л дотно, өөрийн эрхгүй бэр бхалд төрүүлнэ.

Атрын хөрсөн дээр дэн гэж мөр гаргахад зогсож байхад, хүчтэй тэснэл сэтгэлд нийцлээ.

Мотор нь нэгэн хэмээр нуриглаж нь жидлаа хүрд дун гаргах юмсан гэсэн сэтгэлд нийлж өөрийн эрхгүй төрүүлж амьз.

Алдын зам. Харчуулгын энгэр, Хэвээрлахын анны уршил шимт хөрсийг харахаар арван залуу хүнтэй техникээ нуруудан гарлаа.

Нэг эгнээгээр тэд ург шилж, газр анхиснахыг ийрэг гатар суулгалаа.

Их хамгай дээрээ хөвөнч явах атарт шиг тэнийн талар ургалд явах тракторчуудыг харахад нэг л суртай.

Хагалсан газар хар хууч өнгөөр хөвснийг байхад, хагаагүй атар газар нил ногоон өнгөөр унахад өгч хослон сонин үзэгдэнэ.

Хамгийн түрүүн о р ж анхын шан татаж явах тракторчин Алтанхүү чинь хоёрдоо зурга хамгай хөд нь тоос манруулсаар ойролцоо явах харганадаа. Атрын хөрсийг хагалж явах энэ олон тракторчид харахад, ногоон өнгөн дээр дунд утсаар хэзэ хуар тавьж хос нэхэж байгаа мэт ажгуу.

Орой д у н гарахад Алтанхүү 7 т газар хагалж урлалдхын түрүү аялаа.

Атрын анхын ажил нэгэн эхлэж, алдын зам амжээс бичигдэх нь тэр Ургалын талбайд. Цэцэгийн талвун хөндий Талын ууд, Хэвээрлахын хоол хамгай л бол хаана боловсрог гүрэнс алтан шалгалт тариа нарийн салхын акасар сугсалсан байх нь их далайн ус эргээ халин далайлахаа мэт сүртэй сайхан.

Алтанхүү нохдгийнхоо хамт Талын уудын тариан тэнгист хүрдэн сэдүрт хүчтэй комбайнаар сэлж эхлээ.

Тэр, ноёр хоолыг умар тан залуугийн манлаагаар өдөрчин, ш ө н ө ж и н ажилласаар.

Нарын тари хуралд хамгай шугарт тийшгэр орж, Алтанхүү сүүлчилнээ талбайн тари хурааж ялаа.

СГ-3 комбайнаар 4500 г тариа хурааж 5000 ц ургал энэ ажилд нормо 190,1 хувиар биелүүлж урлалдн хоншуула Алтанхүү, 1963 оны 21 настайдаа тариан дээр шиглал «Алтан гадас» одонгоор шагнагджээ.

Ингээ тэрээр ижил хөдөлмөрийн жинхэнэ өмг шигийн атрын хөрсөнөөс.

Ардын депутат. 1969 оны хавар.

Атар анх ирсэн өдөрөөс эхлээд ажилласан Хар чулуутан энгэр, Хэвээрлахын аманд, үрлээд нийж 386 дугаар талбайг аяж байтал нь сумын төвөөс шуудан хүргэж өгсөн ирж, Алтанхүүд дугаар талбайг гарлуулаад хууч хууч энэ бичигт үзээд харуугий нь ах өгдөөс одоохон бичээд аяж гэж учирлаа.

Юуны бичиг болоод нг гэж ярихтай хариу алдг билээ? хэвэр болж нөгөө бичгийг задлаж уушигла Угтааын сангийн аж ахуйн тракторч комбайнч Г. Алтанхүү танын БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын депутатаар сонгогдох нүг дэмжүүлсэн тус тус тойрогт аснутаар сонгогдох зөвшөөрлөө өгнө үү? гэсэн бичиг байв.

—Би чухам юу бүтээгээ ард омын итгэл найдвалд билээ? байсан билээ гэж өөртөө асуулт тавилд Алтанхүү;

—За байлз би чинь сүүлчин зургаан жилд зөөлнц нийлүүлжээсээр нормоос 300% гү гүйцэтгэж, ажил илүү гүйцэтгэж, хоёр түмэн центнер булда төлөөлөгчөөсөө давуудан дайруулж, нийтээ 14 жилийн ажилч хийсэн шүү дээ. Энэ маань галхүү хамт одын дэмжлэг, түслэлдээ, эх болгон газар шорооны маань ач.

Ээ дээ энэ газар шороо гэлэг үү? гэж бодож явтал хамгажигч гэгэйн Амжиргалд нь савтай хоол, цай барилчсан нарал талд нэмээсгэлж, Ариуна охин нь дөрвөн дүүгээ дагуулчихсан бэрх бэрх болсоор ирж, Хэвээрлахын анны тариан талбайд энэ нэгэн гэр бүрийн хэн батгаж ядан барилдаа.

Араараа номин ногоон ой, модоор өч бүрхэгдсэн Сонинхангай уудал, хуучан тэнүү хөндийд хамгайлаагд түлсэн нийлхэнэ тосгон, Алтанхүү шиг зуун зуун залуусын аз жаргалтай амьдралын өлгий нь байх гэсэн шиг алтан шар наран дор танин нөгөөр дайран харганадаа.

П. Жанчив

Лун сумын Энх-туул нэгдлийн гишүүн, 76 настай өвгөн Л. Янжигуу яруу сайхан хоолойгоор, Өвгөн шувуу гэдэг ардын уртын дууг намбатан сайхан дуулсан нь олны сонирхол ихэд татав.

Ая бууны эгнээгээрээ

Аймгийн арван долоон нэгдлийн 170 мянган сайн дуурын уран сайханд агуулан бүсэл аялаж бичлээс сорилцов.

Тоглолт үзэгч олон нийрхлэг гэдг татал. Улахгүй 8 бүсээс шалгарсан ая дууны амжилтаа аймагийн төвд хүрэлцэн ирж арван жилийн өйдөө аж дууныхаа эгнээг бэлч барх гэж байна.

Заамар сум-нэгдлийн бүжигчин эмэгтэйнүүд «Саальчин» бүжиг хийж байгаа нь.

Гэрэл зургийг авсан П. Чулуудай

Тэжээлийн фоно

Өнхүүд сум энэ жил малын хадлан тэжээл бэлтгэх ажилд нилээд зохион байгуулалттай гарч ажилласан нь үрд дунд хэлсэн бүх өсвийнээ 30-иад хувиар өвчлөөжөөр татан ялаа болон.

Үүнээс гадна тална, хөмүүд, жууцай, эрлэг сонгино бэлтгэх ажилд сумын төвийн бүх албан газар, хөдөлмөрчид, суурь, бригад, сүүний тэсгийн саальчин, сургуулийн хүүхдүүдийн түвсэн үлэмж хэмжээний аялал, хүүхдийн зоолой, дарх жууцай, сонгино нийлсэн бүх 12 тонн витамин тэжээл, 1600 ц тарваганы хоолооны фондойт болоод байна. Энэ ажилд сумын өртөөний өнгөн Луусамурын 500 гаруй кг тавна түгж тэргүүн билр үзлээ.

Ц. Жаналай

Хариуцагатай эрхлэгч

Н. Мөнхөө

Зарлал

Ниймийн овогтой Санжаасуур 1969 оны 7 дугаар сарын 18-нд Эрлийсэнт сумын нутагт авто машины жолоогчийн 3 дугаар зэргийн 7401 тоот үнэмлэхээ гээд-дүрэн тул үнэмлэхийг хүчингүй болгов.

Нийрлалт овогтой Ангаа, Дэмдэл овогтой Нэмэх-бар нийрлэлтээс цуцлуулахаар нийрлэлт овогтой аймагийн 1 дүгээр хэсгийн шүүх хийж байна.

(Х-00773)

«Анхдугаар таван жил» сонинны үлдэлдэрт хэвлэв

II. Пошаговое

МХЗЭ-ийн улс төрийн сургууль

МХЭЭ-ийн XV их хурлаас эвэлэлийн гишүүд залуучуудын улс төрийн мэдлэгийг дээшлүүлэхийн тулд эвэлэлийн гэгээрлийн системийг улам чанаржуулан сайжруулахыг онцлон заасан билээ.

Энэ ч учраас эвлэлийн гэгээрлийн системд зохих өөрчлөлт оруулж сүүлийн 3 жилд амжилттай хичээллэж байна.

Өнөрсөн хичээлийн жилд аймгийн хэмжээгээр эвэлэлийн анхан шатны 41, дунд шатны 6 сургууль, онолын семинар хоёр 800-гаад гишүүд хамрагдан нэг хичээлээр жилийн эцсээр 95,7 хувийн сурлагын амжилт үзүүлсэн дээр онолын семинар, сургуулиудад ажилласан суртал зөнтүүрээчдийн 57,1 хувь дээд боловсролтой, 56,2 хувь сурган хүмүүжүүлэх ухааны мэргэжлчдийг багш нар, 37,6 хувь аялал дадала туршлагатай намын гишүүд байлаа.

Аймгийн эвлэлийн хо-
рооны удирдлага, өгсөн
гарын авлага, материал
заавар, зөвлөлгөөний үнд-
сэн дээр өнгөрсөн жил
эвлэлийн гэгээрлийн
ажилд мэдэгдэхүйц ахи-
гав.

Тухайлбал: Баянлагаан
Их хайрхан, Өнжүүд
Баянчандмань, Гачууртын
МХЗЭ-ийн байгууллага
зөвлөлийн улс төрийн сур
гуудтай зохион байгуу
лалттай сонсгогчид бүр
хамруулж оролцуулжээ.

Дулиан, Намсрай, Пүрэв нар сонсогчдын бие даасан ажиглалгай хөгжүүлэх, хичээлийн орчин нутгийн материаллаар баяжуулан аялгэртай холбоон заах зэрэгээр хичээлийн чанарыг сайжруулахад багагүй анхаарал тавьжээ. Харин Алтанбулаг, Лүн, Байнбаярат, Баян сумдын эвэллийн байгууллагууд гишүүд зулцуудаад хичээс нь сайн зохион байгуулж бүрэн хамруулах талар олгийт анхааралгүйгээс хичээл нь тасрах, ор нэр болгох байдал гаргасан байна.

Бүрэн, Сэргэлэн сумд эвлэлийн улс төрийн сургуулийнхаа суртал нэвтрүүлэгчдийг хичээлийн жилийн дундаур зохих дээд байгууллагуудын зөвшөөрөлгүй өөрчилснөөс хичээлийн чанар суларч, сонсгогчид тарахад хүрч байжээ.

Ер нь эвлэлийн байгууллагууд улс төрийн сургуулийг хичээлийн жилийн эхэнд бага зэрэг хөөцөлдөөд цааш няхаарлаа сулруулж хараанаасал гаргадаг дутагдал байсан байна.

Өнгөрсөн жилийн байдлаас үзэхэд Баяндэлгэр, Сэргэлэн сумд ширээ сандалтай, дулаан байраар хангазгүйгээс сонсogчдын идэвх сонирхолд муугаар нөлөөлж бийжээ.

Энэ хичээлийн жилд
ноднин улс төрийн сур-
гуульд хамрагдаагүй, эв-
лэлд энэ хугацаанд ши-
наар элссэн хүмүүсийг

1 дугаар анги, ноднин анхн шатны сургуульд урсгалчидыг 2 дугаар анги, дунд шатны сургуульд урсгалчдыг 3 дугаар анги болгон В.И. Ленинний "Залуучуудын эвлэлийн зорилт", "Их саначлаг" зохиолуудыг тусгай программаар нэмж судлах болно. Мөн сөрөнхий боловсролын сургуулийн 7-гоос дээш ангийг төгсөгчид, дээр сургууль, техникум, техник мэргэжлийн сургуулиудын оюутан суралчдыг эвлэлийн гэгээрэлийн системд хамруулна. В.И. Ленинний бичиг ба үзэл

насы амьдрал, "Залуучуудын эвлэлийн зорилт" нь тухай бие даалсан судлуулх юм. Иймээс юуны өмнө бүх хамрагдвал зохих хүмүүсийг 100 хувь хамруулан бэлтгэлийг сайн хангах, сонсгогчдын зөвлөгөөн хийлгэж тэдний эрэлт хүсэлтийг сонсох бий, суртал нэвтрүүлэг бүтэн хичээлд зах мэтэриалын болон биеэ сайн бэлтгэж, хичээлийг ал болох сонирхолтой хэлбэрээр зах хэрэгтэй.

Сонсогчдын дотор чөлөөт ярилцлага, маргаан, онолын хурал хийлгэж, Лениний үншлэглэ, лекц үзүүлэхийг улс төрий сургуулиудад бие даагай зохион байгуулж байвал зохино.

Аймгийн ХЗЭ-ийн
хорооны хоёрдугаар
төрийн бичгийн дарга
П. Давдз

...сөргөлдүгчтөн найрамдын сард

МОСКВАГИЙН ӨНӨӨ
МАРГААШ

Москвад аж үйлдвэрийн 20 салбарын 1700 гаруй үйлдвэрийн газар, тус орны шинжлэх ухааны томоохон байгууллага болх ЗСБХУ-ийн шинжлэх ухааны академи, Сурган хүмүүжүүлэх ухаа, Агаарын ухааны академи, 76 дүд сургууль ажилладаг.

Москвад 4 мянган номын сан түрний дотор хамгийн том нь 25 сая боть номтой Лениний нэрэмжит Улсын номын сан ажилладаг.

ЗСБНХУ-ын нийслэл 60 музей, 26 театр, 10 концер-
тын танхим, 110 кино театр, 340 клуб, соёлын ордон,
5 кино үйлдвэртэй бөгөөд ЗХУ-ын радио—зурагт ра-
дио-гийн хамгийн том станц Москвад байдаг.

Москва бол оршин суугч нэг бүрт ноогдох ногоон мод, ургамлынхаа хэмжээгээр дэлхийн нийслэл хотуудын дотор эзгүүрт ордог хот юу.

Москвад 110 цэнгэлдэх хүрээлэн, 600 цэцэрлэгт гу-
дамж, талбай бий.

байна. Үүний нэг жинхэнэ бол Москва голын баруун урда талын барилга байгуулалт юм.

бослоо. Хоёр таларнаа 10—16 давхар барилгуудтай Лениний өргөн чөлөө үүгээр зурайдаг. Москвагийн энэ хэсэгт Москвагийн их сургууль, Москвагийн

Штернбергийн одон орны судлалын дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний олон арван газар, олон мянган аймаг олон сүүд зэрэг иж өндөр бариягууд бий.

Москваг өргөтгөн хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөө ёсоор нийтдээ 50 сая хавтгай дөрвөлжин кил-метр талбай бүхий барилга барьж байгуулах бөгөөд энэ бол үүн хэрэг дээрээ өнөөгийн Москвагийн хиртэй нэг хот байгуулах гэсэн үг билээ.

Үүний тулд үнэ өртөг багатайхан, намхан барилгуудын оронд олон дэнхэр барилга барих, хотын төлөвлөгөөнд бичгэн чөлөөтэй газруудад барилга барьж байгуулах. Нийт урт нь 130 км байгаа Москвагийн метро 340 км байна. (АНУ)

УУЛЗАЛТ БОЛОВ

Монгол — Зөвлөлтий
найрамдын сэрмэ ажла
тохиолдуулан Өнжүүл сү
мын хөдөлмөрчид боло
8 жилийн дунд сургуу
лийн пионер сурагч
ЗХУ-ын Москвагийн и
схүүсүүдийн түүхийн сэтг

Уулзалт дээр Ф.Мило-
градов «Алс дорнотын
одоогийн байдлыг» талаар
дэлгэрэнгүй ярилаа.

Ц. Намсрай

ТҮҮХИЙ ЭД, АНГИЙН ҮС

Манай улсын ХАА-гаас бэлтгэгдэж байгаа улсын бэлтгэлтийн зүйл нь гадаад худалдаалах экспортод чухал суурийг эзэлж зогсохгүй байгааг нэрийн нэмэгдүүлэхэд чухал суурийг эзэлж байгаа билээ. Иймд улсын бэлтгэлтийн зүйлийг нэр төртөө чанарын нь биедээ ажил ХАА, ХБХУ байгууллагад хамтарч ойлголцохыг тэргүүн чаргийн зорилт болж байна.

Улсын бэлтгэлтийн зүйлийн төлөвлөгөөг жилд биедүүлэх, чанарыг сайжруулах зэргийг нэр төртөө чанарын биедээ ажил ХАА-н эрх зорилт болж байна. ХАА-н биедүүлэгдүүд урд өмнөхөөс нүүх үй нэр төртөө, чанар сайн үй түүхүүд байгааг нэр төртөө чанарын биедээ ажил ХАА-н эрх зорилт болж байна.

Иймд бэлтгэлийн зүй-
лийн төлөвлөгөөг нунд
биедүүлэх, түүнд хийх ан-

хан шатны боловсруулалт
арчилж хамгаалах, тээв-
рлэх, хадгалах арга-
ажиллагааг сайжруулах
нэг ялангуяа түүхий өс-
агийн үсний стандартыг
түүхий бэлтгэл, үйлдвэр-
лэлийн хэрэгцээний
шаардлагад тохируулан
сайжруулж бэлтгэх, ма-
лын арьс шир, ангил
үсэнд элдэв гэмтэл туу-
руулангуй байж түүхий
эдийн чанарыг сайжруу-
лахад олон түмний бу-
тээлт идэвх санаачла-
сонирхлыг өрнүүлэх ту-
лиар ХБ, ХАА-н холбоо-
дох байгууллагууд сай-
ажиллах зэрэгтэй.

Манай аймгийн хэмжээгээр түүхий эд ангийн үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөө жилд биелүүлж түүнийгээ чанар сайтай тушаагаар ХАА-н байгууллагууд олон байгаа юм.

Жиншээ нь: Мөнгөн
морьт, Сүргэлэн, Баян
зүрх, Эрдэнэ, Баянчан,
мань, Угтаад зэрэг сум
түүхий эд, ангийн үс бэл
сэний төлөвлөгөөг жи

Гэвч түүхий эд, ангийн үс бэлтгэлийн төлөвлөгөөг жигд биелүүлэх талаар муу ажилласнаас зарим нэг бэлтгэлийн зүйлийн төлөвлөгөөг их хэмжээгээр тасалдаг сум нутаг байдаг.

Тухайлбал: Дэлгэрхаан сум хоёр жил дараалал тараага агналтын ажлыг тусарч ямар ч зохион байгуулалттай арга хэмжээ давуулгүйгээс жил бүр 2000 яад тараганыг арьсаар төлөвлөгөөг тасалж байсаа ба одоогийн байдлаар 1969 оны төлөвлөгөөг нгний үүсвэрч оноо, туузал мануул, шувуу зэргийн мануул ч аргагүй байна.

Бэлтгэгдсэн түүхий эх
ангийн үс ба өөрийн бү
тээгдэхүүнийг улсад сай
чанартай худалдаалах сан
дал нь ХАА-н нэгдэл.
САА-н мөнгөн орлого
тогтвортой эх үүсвэр
чухлыг анхаарч түүхий
эд, ангийн үс бэлтгэлийг
жуулийг улсын тогтоосон
графикийн дагуу бэлтгэ

улсад чанар сайтай ту
шаах хэрэгтэй юм.

Одоо улсад бэлтгэгдэ
байгаа түүхий эд, анги
үс, бусад бэлтгэлийн зү
лийн 90 хувь нь ХАА
байгууллагуудаас бэл
тгэгдэж байна.

Түүхий эд, ангийн бэлтгэлийн зүйлийн чанар байдлыг тогтоосон улсын стандарт байсаар бийх төв орон нутагт түүхий эдийн зэрэг дугаарыг харилцан адилгүй тогтоосон улсад олон мянган төгрөгний хохирол учруудаг явдлыг хойшдаа дагалгүй бийх хэрэгтэй.

Түүхий эд, ангийн бусад төрлийн бэлтгэлийн зүйлийн төлөвлөгөөг нь төрөл тоо чанараар жинг биедүүлээгүй ч экспортын төлөвлөгөө болон эх орны үйлдвэрээс гаргах эд барааны төлөвлөгөөнд муугаар нөлөөлсөний дээр чанар муутай түүхий эдээр хийсэн эдл, бараа нь үзэмж муу, тай болж хэрэглэгчдэд хохирол учруулсныг түүхий эд бэлтгэн нийл-

лэгч байгууллага хөдөл-
мөрчин бүхэн анхаарах хэ-
рэгтэй юм.

Орон нутгийн нам, захиргааны байгууллага бүр бэлтгэлийн зүйлийн чанарыг хамгаалахад байнгын муугаар төлөөлд байгаа зүйлийн шалтгааныг нэрлүүлэн, төлөвлөгөөг таслах, бэлтгэсэн түүхийг эд ангиын үс, бэлтгэлийн зүйлийн чанарыг муутгаж, малаас ашиглах зүйлийг хянгалдгүй авч улсад нийлүүлдэггүй тийм байгууллага, хүмүүстэй хатуу шаардлагатай оюунлах хэрэгтэй.

Бэлтэгийн телевиз
гөөг биедүүлэх, бүтээгд
хүүний чанарыг гуйвал
гүй дээшлүүлэхийн эдий
зэргийн ач холбогдол
малчид, хөдөлмөрчид, ий
ерх, хүү нэг бүрт тай
барлан таниулах ажла
хөдөө орон нутагт эрчи
тэй зохиож байх нийд
нам, улс, олон тий, Х
ХАА-а байгууллагууд
тэргүүн зэргийн зорил
болж байна.

Б.Түмэнхишиг

